

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi ympäristönsuojelua edistäviin investointeihin myönnettävistä valtiontakauksista ja vientitakuista annetun lain 1 a ja 5 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ympäristönsuojelua edistäviin investointeihin myönnettävistä valtiontakauksista ja vientitakuista annettua lakia siten, että Valtiontakuu-keskus voisi erityisistä syistä valtioneuvoston antaman valtuuden nojalla myöntää valtiontakauksia ja vientitakuuta ulkomaiseen ympäristönsuojeluinvestointiin silloinkin, kun sen rahoittamiseen tai ympäristönsuojeluinvestointiin kohdemaahan sisältyvä riski on normaalia suurempi tai kun takuu tai takaus myönnetään

riskin harkinnan kannalta tavallisuudesta poikkeavilla ehdoilla. Kyseisten erityistakausten ja -takuiden enimmäisvastuurajaksi ehdotetaan 500 miljoonaa markkaa.

Samalla lain takauksien ja takuiden myöntämisvaltuutta koskevaan sääntökseen ehdotetaan tehtäväksi ulkomaanrahan määräisen luoton laskemista koskeva tekninen muutos.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Ympäristönsuojelua edistäviin investointeihin myönnettävistä valtiontakauksista ja vientitakuista annetun lain (609/73) mukaan Valtiontakuu-keskus voi myöntää valtiontakauksia ja vientitakuuta sekä kotimaisiin että ulkomailla toteuttaviin ympäristönsuojeluinvestointeihin siten, että takaus- ja takuuluottoja saa samanaikaisesti olla voimassa yhteensä enintään 3 000 miljoonan markan määrä. Lakiin 1 päivänä toukokuuta 1991 lisätyn 1 a §:n mukaan takuu-keskus voi myöntää valtiontakauksia ja vientitakuuta myös ulkomailla toteutettavien Suomen ympäristön tilaa merkittävästi parantavien investointien eli ulkomaisten ympäristönsuojeluinvestointien rahoittamiseen. Lainmuutoksen keskeisenä tavoitteena oli mahdollistaa Suomen ja Neuvostoliiton rajaa lähellä olevilla alueilla tehtäviä ympäristönsuojeluinvestointeja, joilla voitaisiin vähentää esimerkiksi rikki-, typpi- ja raskasmetallipäästöjä.

Lakiesityksen valmistelu- ja eduskuntakäsittelyvaiheessa Neuvostoliitto oli yksi valtio, johon myös Baltian maat kuuluivat. Lain voimaantumisen jälkeen Neuvostoliitto on hajonnut. Entisen Neuvostoliiton seuraajavaltioiden taloudellinen tilanne ja velanhoitokyky ovat ratkaisevasti heikentyneet. Poliittinen, taloudellinen ja lainsäädännöllinen muutostila on lisännyt hankkeisiin liittyviä riskejä.

Myönnettäessä takuita ja takauksia ulkomaisille ympäristönsuojeluinvestoinneille tulee noudattaa vastaavaa takuiden myöntämispoliittikka kuin vientitakuulain (479/62) nojalla myönnettävien vientitakuidenkin osalta noudatetaan. Nykyisessä tilanteessa Valtiontakuu-keskuksen johtokunta katsoo voivansa myöntää takuita hankkeille Venäjällä ja Baltiassa vain vientitakuulain 2 a §:n 2 momentin (241/92) nojalla tapahtuvalla riskinotolla. Vientitakuulain 2 a §:n 2 momentin perusteella valtioneuvosto voi myöntää takuu-keskukselle sen ehdotuksesta maakohtaisen enimmäisvastuurajan, jos viennin kohdemaahan liittyvä tappionvaara

on normaalia suurempi. Ympäristönsuojelua edistäviin investointeihin myönnettävistä valtiontakauksista ja vientitakuista annetussa laissa ei vastaava menettely ole mahdollinen.

Hallituksen esityksessä laiksi teollisuudelle ympäristönsuojeluinvestointeihin myönnettävistä valtiontakauksista annetun lain muuttamisesta (HE 311/1990 vp) todetaan, että myönnettävien vientitakuiden, takauksien ja vastatakauksien vakuusvaatimusten harkinnassa noudatettaisiin Valtiontakuukeskuksen vakiintunutta käytäntöä. Käytännössä tämä tarkoittaa, että takuukeskus edellyttää takuun tai takauksen vakuudeksi kunkin ulkomaisen ympäristönsuojeluhankkeen ja kohdemaan asettamat rajoitukset huomioon ottaen parhaita mahdollisia saatavilla olevia vastavakuuksia, esimerkkinä Venäjän Federaation ja Ulko- ja kauppapankin takaus sekä sulkutilijärjestely. Hallituksen esityksestä antamassaan mietinnössä (VaVM 101/1990 vp) valtiovarainvaliokunta piti kuitenkin välttämättömänä, että myönnettäessä laissa tarkoitettuja valtiontakauksia ja vientitakuuta niille vaaditaan täysin kattavat ja varmat vastavakuudet. Kyseistä vaatimusta ei Venäjällä tai Baltian maissa niiden talousjärjestelmän ja lainsäädännön muutostilasta johtuen voida toteuttaa, joten takuukeskus ei ole toistaiseksi voinut myöntää takuuta Suomen rajojen ulkopuolella toteutettaville ympäristönsuojeluhankkeille.

Valtiontakuukeskukselle on tullut Venäjälle ja Baltiaan kohdistuviin ympäristönsuojeluhankkeisiin liittyviä takuuhakemuksia ja runsaasti kyselyjä. Ympäristöministeriö on avustanut noin 40 hanketta Venäjällä ja Baltian maissa. Lisäksi neuvotellaan useiden muiden hankkeiden avustamisesta. Voidaan arvioida, että osa hankeselvityksistä johtaa takuuhakemukseen. Tämän vuoksi laissa tulisi antaa valtioneuvostolle mahdollisuus harkita vastavain edellytyksin kuin vientitakuulaissa ympäristönsuojeluhankkeiden toteuttamista Suomen lähialueilla. Tämän vuoksi lain 1 a §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jonka perusteella takuukeskus voisi myöntää vientitakuuta ja valtiontakauksia valtioneuvoston erityisistä syistä antaman valtuuden nojalla silloinkin, kun ulkomaiseen ympäristönsuojeluinvestointiin, sen rahoittamiseen tai ympäristönsuojeluinvestoinnin kohdemaahan sisältyvä riski on normaalia suurempi tai kun takuu tai takaus myönnetään riskinharkinnan kannalta tavallisuudesta poikkeavilla ehdoilla.

Valtioneuvoston tehtävänä olisi harkita, onko jonkin alueen osalta tarvetta poiketa ympäristönsuojeluinvestointien takaamisessa normaalista riskinharkinnasta tai normaaleista ehdoista.

Tarkoituksena olisi, että valtioneuvosto kauppaja- ja teollisuusministeriön esityksestä Valtiontakuukeskuksen johtokunnalta saadun ehdotuksen perusteella määritteli ne alueet, joiden osalta olisi perusteltua käyttää ehdotettua lain 1 a §:n 2 momentin valtuutta. Ennen esityksen tekemistä kauppaja- ja teollisuusministeriö pyytäisi esityksestä ympäristöministeriön, valtiovarainministeriön ja ulkoasiainministeriön sekä muiden tarpeelliseksi katsomiensa tahojen lausunnot. Valtioneuvoston päätös perustuisi lähinnä ympäristöpoliittisiin näkökohtiin. Samassa yhteydessä valtioneuvosto kauppaja- ja teollisuusministeriön esityksestä takuukeskuksen johtokunnan esitykseen perustuen määritteli kyseisille alueille enimmäisvastuurajan, johon ympäristönsuojeluhankkeille myönnettävien vientitakuiden ja valtiontakausten erityisvastuu voisi nousta. Tämän jälkeen yksittäiset hankkeita koskevat takuupäätökset takuukeskus tekisi saamiensa valtuuksien puitteissa noudattaen tavanomaista päätöksentekomenettelyä. Tarkoituksena on aikaansaada menettely, jossa ulkomaisille ympäristönsuojeluinvestoinneille myönnettävien takuiden ja takauksen käsittely voitaisiin perustella ympäristön tilaan ja luottojen takaisinmaksuun liittyvillä seikoilla.

Muutoksen jälkeen Valtiontakuukeskus voisi myöntää takuuta ja takauksia ulkomaisille ympäristönsuojeluhankkeille esimerkiksi silloin, kun takuukeskuksen riskinottoa säätelevä enimmäisvastuuraja kyseisen maan osalta on rajoitettu ja kun ympäristötilasta johtuvista seikoista lisäriskinottoa pidetään kuitenkin tärkeänä. Muutos mahdollistaisi myös erityisvastuujärjestelyt, jotka eivät sovellu takuukeskuksen normaaliin riskinottopolitiikkaan. Kyseisten erityistakauksen ja -takuiden enimmäisvastuurajaksi ehdotetaan 500 miljoonaa markkaa.

Vastavakuusvaatimukset olisivat mahdollisuksien mukaan yhteneväiset verrattuna siihen tilanteeseen, jossa riskinharkinta sallisi takuun tai takauksen myöntämistä ulkomaiselle ympäristönsuojeluinvestoinnille ilman valtioneuvoston myöntämää erityisvaltuutta. Kunkin ulkomaisen ympäristönsuojeluhankkeen ja kohdealueen asettamat rajoitukset huomioon

ottaen pyrittäisiin saamaan parhaat mahdolliset saatavilla olevat vastavakuudet. Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan edellyttämiä täysin turvaavia ja varmoja vastavakuuksia ei ole kuitenkaan mahdollista saada.

Suomen Pankki on ilmoittanut noteeraavansa valuuttojen osto- ja myyntikurssien sijasta 18 päivästä syyskuuta 1992 vain niiden keski- kurssit. Tästä syystä lain 5 §:ää ehdotetaan muutettavaksi myös siten, että ulkomaisen luoton määrä lasketaan Suomen Pankin vahvistaman, takausta tai takuuta annettaessa voimassa olevan keski- kurssin mukaan.

2. Esityksen vaikutukset

Ehdotetuilla muutoksilla ei arvioida olevan Valtiontakuukeskuksen toiminnalle merkittäviä organisatorisia vaikutuksia. Muutokset eivät myöskään aiheuta tarvetta lisätä henkilöstöä.

Valtiontakuukeskuksen takausvastuu lain nojalla myönnettyjen kotimaisten ympäristön- suojeluhankkeiden takausten osalta oli 30 päivänä syyskuuta 1993 noin 420 miljoonaa markkaa ja tarjousvastuu samana ajankohtana noin 1,9 miljoonaa markkaa. Takauskorvauksia takuukeskus on lain nojalla maksanut yhteensä noin 21,2 miljoonaa markkaa.

Lain 1 a §:n 2 momenttiin perustuvat takaukset ja takuut myönnettäisiin tilanteessa, jossa takuukeskuksen tekemä riskinarviointi ei yksin puolla riskinottoa kulloiseenkin kohde- maahan. Valtioneuvoston antaman valtuuden nojalla myönnettyihin takuisiin ja takauksiin liittyy siten poikkeuksellisen suuria riskejä. Voidaan arvioida, että lisäriskinotto aluksi lisää takaus- ja takuumaksutuloja. Tappion-

vaaran toteutuminen luonnollisesti lisäksi myös korvausmenoja. Tämänkin vuoksi kyseinen aluekohtainen lisäriskinotto ehdotetaan saatet- tavaksi valtioneuvoston erilliseen harkintaan.

Valtiontakuukeskuksen perimä takaus- ja takuumaksu tultaisiin kirjaamaan omalle tilil- leen. Näitä tuloja käytettäisiin ensisijaisesti mahdollisten korvausten maksamiseen. Mikäli näin kertyneet varat olisivat riittämättömät korvausmenojen kattamiseen, vajuus tulisi kat- ta- ra- h- astosiirtona valtion talousarviosta. Ta- kuukeskus seuraisi näistä takauksista ja takuis- ta saatavia maksuja, korvauksia ja vastuita erillään muusta takaus- ja takuutoiminnastaan.

3. Asian valmistelu

Esitys perustuu Valtiontakuukeskuksen aloitteeseen ja se on valmisteltu virkatyönä kauppa- ja teollisuusministeriössä. Esityksestä on pyydetty lausunto valtiovarainministeriöltä, ympäristöministeriöltä ja ulkoasiainministeriöltä. Ympäristöministeriö ja ulkoasiainministeriö puolsivat esitystä. Valtiovarainministeriö katsoi lausunnossaan, että erityisriskinotto ympäristö- takauksissa tulisi rajoittaa enintään 500 miljoon- naan markkaan.

4. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdol- lisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväk- sytty ja vahvistettu.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Edus- kunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

L a k i

ympäristönsuojelua edistäviin investointeihin myönnettävistä valtiontakauksista ja vientitakuista annetun lain 1 a ja 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ympäristönsuojelua edistäviin investointeihin myönnettävistä valtiontakauksista ja vientitakuista 13 päivänä heinäkuuta 1973 annetun lain (609/73) 5 §, sellaisena kuin se on 5 päivänä huhtikuuta 1991 annetussa laissa (636/91), sekä

lisätään 1 a §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa 5 päivänä huhtikuuta 1991 annetussa laissa, uusi 2 momentti seuraavasti:

1 a §

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja valtiontakauksia ja vientitakuuta voidaan myöntää valtioneuvoston erityisistä syistä antaman valtuuden nojalla silloinkin, kun ulkomaiseen ympäristönsuojeluinvestointiin, sen rahoittamiseen tai investoinnin kohdemaahan sisältyvä riski on niin suuri, ettei takausta tai takuuta Valtiontakaukeskuksen normaalin riskinharkinnan puitteissa voida myöntää tai kun takaus tai takuu myönnetään riskinharkinnan kannalta tavallisuudesta poikkeavilla ehdoilla.

olla takaisin maksamatta yhteensä enintään 3 000 miljoonan markan määrä mukaan lukematta korkoja ja muita pääoman lisäksi mahdollisesti maksettavia suorituksia, kuitenkin siten, että 1 a §:ssä tarkoitettujen takausten ja takuiden takuuvastuu saa nousta enintään 500 miljoonaan markkaan. Ulkomaanrahan määräisen luoton vasta-arvo lasketaan takausta tai takuuta annettaessa voimassa olleen Suomen Pankin asianomaiselle valuutalle noteeraaman keskipurssin mukaan.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

5 §

Takaus- ja takuuluottoja saa samanaikaisesti

Helsingissä 29 päivänä lokakuuta 1993

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Kauppa- ja teollisuusministeri *Seppo Kääriäinen*

Laki

ympäristönsuojelua edistäviin investointeihin myönnettävistä valtiontakauksista ja vientitakuista annetun lain 1 a ja 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ympäristönsuojelua edistäviin investointeihin myönnettävistä valtiontakauksista ja vientitakuista 13 päivänä heinäkuuta 1973 annetun lain (609/73) 5 §, sellaisena kuin se on 5 päivänä huhtikuuta 1991 annetussa laissa (636/91), sekä

lisätään 1 a §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa 5 päivänä huhtikuuta 1991 annetussa laissa, uusi 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 a §

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja valtiontakauksia ja vientitakuuta voidaan myöntää valtioneuvoston erityisistä syistä antaman valtuuden nojalla silloinkin, kun ulkomaiseen ympäristönsuojeluinvestointiin, sen rahoittamiseen tai investoinnin kohdemaahan sisältyvä riski on niin suuri, ettei takausta tai takuuta Valtiontakauksikeskuksen normaalin riskinharkinnan puitteissa voida myöntää tai kun takausta tai takuuta myönnetään riskinharkinnan kannalta tavallisuudesta poikkeavilla ehdoilla.

5 §

Takausta ja takuuluottoja saa samanaikaisesti olla takaisin maksamatta yhteensä enintään 3 000 miljoonan markan määrä mukaan lukematta korkoja ja muita pääoman lisäksi mahdollisesti maksettavia suorituksia. Ulkomaanrahan määrällisen luoton vasta-arvo lasketaan takausta annettaessa voimassa olleen Suomen Pankin asianomaiselle valuutalle noteeraaman keskipurssin mukaan.

5 §

Takausta ja takuuluottoja saa samanaikaisesti olla takaisin maksamatta yhteensä enintään 3 000 miljoonan markan määrä mukaan lukematta korkoja ja muita pääoman lisäksi mahdollisesti maksettavia suorituksia, kuitenkin siten, että 1 a §:ssä tarkoitettujen takausten ja takuiden takuuvastuu saa nousta enintään 500 miljoonaan markkaan. Ulkomaanrahan määrällisen luoton vasta-arvo lasketaan takausta tai takuuta annettaessa voimassa olleen Suomen Pankin asianomaiselle valuutalle noteeraaman keskipurssin mukaan.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

